

Invocavit
Neděle 1. postní
Gn 3, 1-7
1.3.2020

Pozdrav:

Milost vám a pokoj od Boha Otce našeho a Pána Ježíše Krista.

Introit:

Kdo v úkrytu Nejvyššího bydlí, přečká noc ve stínu Všemocného.
Až mě bude volat, odpovím mu, v soužení s ním budu, ubráním ho, obdařím ho slávou.

Píseň: 271

Čtení: L4, 1-12

Píseň: 111, 291

Kázání: Gn 3, 1-7

Dnešní neděle je první postní nedělí. Ve středu někteří nesli na svých čelech stopy popela. Připomínali si tím biblické poselství: Prach jsi a v prach se obrátíš.

Jak se dostalo do světa zlo a smrt? Proč v nás dřímají temné síly? Kdo může za všechno zlo světa? Takové otázky nám někdy kladou lidé, kteří si myslí, že víra na tyto otázky nestačí.

Nezchytralejší ze vsí polní zvěře, kterou Hospodin Bůh učinil, byl had. Arum – hebrejské slovo označující vlastnost hada. Ti, kdo znají tento oddíl vyprávějící o hadovi, ženě a muži, si hned pod zchytralostí hada představí něco negativního. Hebrejské slovo „arum“ může vyjadřovat pozitivní možnost rozumět, chápat a moudře jednat. Na druhou stranu může znamenat lstivou vychytralost svévolníků, mazanost podvodníků.

Síla hada tedy spočívá v tom, že věcem dobře rozumí, proniká jim na kloub, proto může jednat úskočně, lstivě a podvodně.

Bible neříká o tom zlém, jak vzniklo, ani proč vzniklo. Říká: Zlo je součástí stvoření, nemá nic společného s božstvím. Také říká: Ten zlý je tady. Je mazaný, nemyslete si, že jej hned

tak přechytračíte. A o tom je náš celý příběh. Ten, který si myslí, že svou chytrostí přechytračí toho zlého i samotného Boha, nakonec zjistí, že je nahý.

Rozhovor mezi hadem a ženou je vlastně první teologickou rozpravou. Řeší, kdo je Bůh, co koná, co Bůh říká, jaký Bůh vlastně je, co chce po člověku, co člověku dává. Co nechce, aby člověk činil, co mu zakazuje i přikazuje.

Had před ženou vyobrazuje Boha. Přitom záleží na přesnosti jeho výpovědí. Jen maličký rozdíl v interpretaci a dojde k podsouvání, manipulaci. *Tak-liž jest, že vám Bůh řekl: Nebudete jísti z každého stromu rajského?* (Kr.) Jako by ve skutečnosti had uvažoval: To se mi nechce věřit, že by vám Bůh zakázal jísti ze stromů rajských.

Zlo zde vystupuje, jako by obhajoval Boha a zároveň jako ten, který se solidarizuje se ženou. Lest toho zlého je v tom, že používá stejných slov jako Bůh, avšak tato slova klade jinak a převrací je. Zlo používá moc slova, tak jako Bůh. Na rozdíl od slov Božích, slova toho zlého boří. Boří důvěru mezi člověkem a Bohem. Boří představu o stvořeném světě a jeho řádu.

Žena na tuto lest přistoupí a snaží se Boha hájit. V návalu ospravedlňování Boha žena Boží tvrzení přežene a vlastně hadovi nedá přesnou odpověď. Hadovi jde o to, co se nesmí jíst. Tedy podsouvá myšlenku toho, že Bůh určuje, co člověk smí a nesmí. Ve slovech toho zlého se rodí myšlenka: Bůh zakazuje a přikazuje. Úplně stranou zůstává slovo o tom, co Bůh všechno pro člověka koná a co všechno mu dopřává.

Ovoce stromů rajských jíme; Ale o ovoci stromů, kterýž jest u prostřed ráje, řekl Bůh: Nebudete ho jísti, aniž se ho dotknete, abyste nezemřeli. Na toto tvrzení had odpovídá dvojím: *Nikoli, nezemřete.* Had zde vystupuje jako ten, který dokonale zná úmysly Boží. Představuje Boha jako neupřímnou autoritu, která skrývá vlastní sobectví do hávu ochrany před zahynutím. Jako by říkal: Zákaz jedení plodů ze stromu uprostřed zahrady je jen planým neupřímným strašením. Had tu vystupuje jako kamarád, který odhaluje ženě lstivě skrývanou povahu Boha a jeho pokřivené jednání s člověkem.

Hlavní nabídkou hadova jednání je poznání. Poznat, znát vědět. Had záměrně zamlžuje dvě skutečnosti; kompetenci Boha rozlišovat dobré a zlé s kompetencí člověka o poznání a zkoumání světa. Bůh nechce držet člověka v dětské nevědomosti a nedospělosti. Ostatně Bůh člověka učinil správcem zahrady. Jde o to, že lidská svoboda a samostatnost nesmí zrušit vztah s Bohem. Hospodin Bůh stvořil člověka živou bytostí a zahrnul jej vším dobrým, aby byl požehnaným člověkem na zemské půdě, před tváří Boží. Člověk má naplnit své lidství jako obdarovaný člověk, svobodná a Bohu odpovědná bytost.

Zastavme naše vyprávění ještě chvilku o tvrzení hada, že se lidem otevrou oči, pakliže pojí plody ze stromu poznání. Být jako bohové, mít vlastní autonomii. Být nezávislí. Slyšet a vidět. Svět naslouchání Božímu slovu je zde postaven do protikladu světa, kde rozhoduje, jak to kdo vidí. Svůdná myšlenka hada vidět je myšlenkou světa, kdy své vidění světa zaměňují za to, co říká Hospodin.

Tato svůdnost vidění rozpoznávání, které odtajňuje had, se promítne do ženina pohledu: *Žena viděla, že je to strom s plody dobrými k jídlu, lákavý pro oči, strom slibující vševědoucnost.*

Vzala tedy z jeho plodů a jedla, dala také svému muži, který byl s ní, a on též jedl. Muž je nyní s ženou. Oba dva jedí. Oba dva chtějí prohlédnout. To, co sliboval had, se však neděje. Muž a žena prohlédli, ale místo radostného výkřiku nad tím, že konečně poznali Boha, zjistí, že jsou nedůstojní naháči. Místo vzájemné radosti nastává i odcizení mezi mužem a ženou.

Oba dva zakrývají svoji nahotu fíkovými listy. Již si před sebou staví hranice. Listy, které v starověkém myšlení symbolizovaly temné síly.

Z touhy nikomu nepatřit, z touhy emancipovat se od Boha, najednou žena i muž se utíkají k temným silám, aby je ochránily. Jako by člověk nedovedl žít svobodně, jako by člověk chtěl něčemu patřit. Avšak Bohu patřit nechce, a tak se raději přimkne k tomu zlému.

Je doba postu, doba, kdy si máme připomínat svoji nahotu. Doba, kdy máme rozjímat o Bohu a o tom zlém. Jak si v tomto příběhu, který je o nás, stojíme? Chceme žít s Bohem v harmonickém vztahu nebo raději utíkáme pod křídla toho zlého? Kde v tomto příběhu stojíme a kde se nacházíme?

Je půst a očekáváme na vykoupení. I dnes nám bude nabízeno, abychom pojedli. Vezmeme chléb, který dává život, s radostí, nebo bude to pro nás břemenem a nesmyslným příkazem?

Vezmeme tedy chléb i víno s vědomím toho, že díky oběti Ježíše Krista se již nemusíme bát lstivosti toho zlého, který byl v kříži přemožen. Amen.

Píseň: 682

Večeře Páně